

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО
ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВОДНОГО
ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Збірник наукових праць

Випуск 1 (49)

ЕКОНОМІКА

Рівне 2010

УДК: 330.341.1

Мішеніна Н.В., к. е. н., доцент, Рудь В.В., магістр (Сумський державний університет)

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Розглянуті основні проблеми інноваційного розвитку в Україні та можливі напрями їх вирішення. Охарактеризовано складові сприятливого економічного середовища для підприємств. Досліджено механізми інноваційного розвитку в розвинених країнах. Сформовано основні напрями регулювання відтворювальних процесів в науково-технічній сфері.

The main problems of innovation development and directions of their solution have been considered in this article. The components of the favorable circumstances for enterprises have been characterized. The basic directions of regulation of reproduction processes in scientific and technical sphere have been formed in this article.

Для сучасної економіки України питання інноваційного розвитку на різних ієрархічних рівнях господарювання стають все актуальнішими. На даний момент не викликає сумніву той факт, що саме інноваційна діяльність є головним джерелом суспільного прогресу. Від того, наскільки значною буде інноваційна складова економічного розвитку держави, залежить її роль і місце у світовій економічній системі, стабільність і рівень розвитку національної економіки на даному етапі і в майбутньому. Формування національної інноваційної системи повинно передбачати ефективний розвиток науково-технічної сфери (високотехнологічних та науково містких галузей), створення інституціонально-регулюючих механізмів стимулювання інноваційної діяльності, а також відповідної системи фінансових інструментів. Разом з тим, подальшого дослідження потребує комплекс питань, пов'язаних з регулюванням напрямів інноваційного розвитку на макrorівні.

Дослідженню інноваційного розвитку економіки присвячені праці І. Ансоффа, С.В. Валдайцева, О. Водачкової, М.Л. Джорджа, Г.М. Доброва, С.Ю. Глазьева, Е. Менсфілда, Б. Твісса, Й. Шумпетера, Ю.В. Яковцева та інших. Дослідження інноваційних процесів та економічних основ їх управління знайшли відображення у працях вітчизняних науковців, зокрема В.М. Гейця, А.П. Гречана, Д.І. Кокуріна, І.П. Макаренка, О.І. Пампури, О.С. Поповича, В.П. Соловйова, Л.І. Федулової.

Слід констатувати, що в цілому інноваційна діяльність в Україні за 2000-2008 рр. була не результативною. За останні роки не вдалося підтримати навіть ті результати, що були досягнуті у 2000 році. Незважаючи на відносне збільшення обсягу витрат на інноваційну діяльність та збільшення кількості нових техпроцесів, на підприємствах з кожним роком помітне зниження кількості організацій, що виконують наукові дослідження й розробки, кількості залучених науковців та найменувань нових видів продукції (табл. 1).

Таблиця 1*
Основні показники інноваційної діяльності в Україні

Роки	Кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки	Чисельність науковців, осіб	Загальна сума витрат, млн. грн	Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт у фактичних цінах, млн. грн.	Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, %	Освоєно виробництво нових видів продукції, найменувань	Впроваджено нових технологічних процесів	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	Комерційний ефект, млн. грн.
2000	1490	120773	1757,1	1978,4	1,16	15323	1403		221,3
2001	1479	113341	1965,9	2275	1,11	19484	1421	6,8	309,1
2002	1477	107447	3013,8	2496,8	1,11	22847	1142	7	- 517
2003	1437	104841	3059,8	3319,8	1,24	7416	1482	5,6	260
2004	1505	106603	4534,6	4112,4	1,19	3973	1727	5,8	- 422,2
2005	1510	105512	5751,6	4818,6	1,09	3152	1808	6,5	-933
2006	1452	100245	6160	5354,6	0,98	2403	1145	6,7	- 805,4
2007	1404	96320	10850,4	6700,7	0,93	2526	1419	6,7	- 4150
2008	1373	94138	11994,2	8538,9	0,9	2446	1647	5,9	- 3455

* Складено за даними [4]

Позитивним в розвитку інноваційної діяльності можна вважати збільшення обсягу створення інноваційного продукту, але його обсяг збільшується менш швидко, а ніж витрати. Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП постійно знижується, що є неприємним явищем.

Головним джерелом фінансування інновацій в Україні протягом останніх років залишаються власні кошти підприємств та банківське

кредитування (табл. 2). Державна участь у фінансуванні інноваційної діяльності складає в останні роки у середньому 1,74 %. Збільшення її в останній рік є позитивним моментом, але не ті обсяги фінансування, які повинні бути на шляху до сталого соціально-економічного розвитку (присутній вплив економічної кризи). Питома вага коштів іноземних інвесторів складає лише 3,92 %.

Все це свідчить про недостатню підтримку інноваційної діяльності державою та необхідність радикальних зрушень у цьому питанні.

Таблиця 2*

Джерела фінансування інноваційної діяльності

Роки	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
млн. грн.					
2000	1757,1	1399,3	7,7	133,1	217
2001	1965,9	1654	55,3	53,5	203,1
2002	3013,8	2141,8	45,5	264,1	562,4
2003	3059,8	2148,4	93	130	688,4
2004	4534,6	3501,5	63,4	112,4	857,3
2005	5751,6	5045,4	28,1	157,9	520,2
2006	6160	5211,4	114,4	176,2	658
2007	10850,4	7999,6	144,3	321,8	2384,7
2008	11994,2	7264	336,9	115,4	4277,9

* Складено за даними [4]

Основні проблеми, що стримують розвиток інноваційних процесів в Україні охоплюють такі аспекти:

- відсутність теоретико-методологічної бази формування ефективної інноваційної системи;
- відсутність системності у здійснюваних державою заходах щодо реалізації інноваційного потенціалу національної економіки;
- державне управління інноваційною діяльністю здійснюється без чітко сформульованої стратегії науково-технологічного та інноваційного розвитку з урахуванням зовнішніх та внутрішніх параметрів;
- відсутність дієвої системи пріоритетів розвитку науково-технологічної сфери: пріоритети інноваційного розвитку проголошені суто формально, механізми їх реалізації не відпрацьовані;

- неготовність апарату державного управління до результативної та предметної діяльності, спрямованої на інноваційний розвиток економіки;
- нескоординованість дій суб'єктів інноваційної діяльності, як по вертикалі, так і по горизонталі;
- недостатність фінансових ресурсів для забезпечення наукових досліджень та впровадження інноваційних розробок: незважаючи на деякі успіхи в стабілізації макроекономічних показників, не вдається досягнути відчутних результатів в створенні сприятливих умов для інноваційної діяльності вітчизняних виробників;
- недосконалість нормативно-правової системи стимулювання інноваційної діяльності. Незважаючи на те, що базове законодавство, необхідне для формування в Україні розвинутого ринку інноваційної продукції, вже значною мірою створено, його практичне використання стримується нерозвиненістю системи захисту інтелектуальної власності;
- спроби здійснення галузевих "технологічних стрибків" за умов збереження загальної несприятливості інвестиційного клімату в країні та ін.

Необхідно зазначити, що окремі позитивні тенденції, зокрема поступове зростання в сфері інноваційного розвитку, бюджетного фінансування науково-технічного розвитку, збільшення споживчого попиту суб'єктів національної економіки на інноваційні продукти з'явилися не завдяки державній підтримці інноваційних процесів, а завдяки ринковій саморегуляції. Держава у даному процесі не займає провідних позицій. Саме відсутність кооперації державних органів з наукою, бізнес-освітою та ринковими структурами не лише не дозволяє розв'язувати існуючі проблеми, а й сприяє породженню більшості зазначених вище проблем, що ще більше ускладнює ситуацію з забезпеченням розвитку інноваційних процесів в Україні [5]. Науковці виділяють такі складові створення сприятливого економічного середовища для підприємств:

- збільшити питому вагу витратків держави на фінансування науки у ВВП до 2 %. Згідно з даними Міжнародної організації праці, "якщо на науку виділяється менше 2 % ВВП, то починається руйнація не лише науки, але й економіки і суспільства в цілому";
- передбачити на державному, регіональних і місцевих рівнях окремі бюджети розвитку, видатки з яких спрямовувати лише на фінансування науки та впровадження інноваційних програм. Крім бюджетних коштів, необхідно використовувати приватні інвестиції. При цьому видатки бюджетів розвитку на всіх рівнях повинні становити не менше 10 % видатків поточних бюджетів;

- розподіл державних коштів на програми розвитку науки і техніки між державним бюджетом (на загальнодержавні цілі) і місцевими бюджетами (на територіальні цілі) здійснювати за питомою вагою обсягу виробленої в регіоні продукції (без урахування самостійно залучених регіоном коштів на фінансування інноваційних програм);

- розподіл інноваційних інвестицій на державному і регіональному рівні здійснювати на конкурсних засадах під контролем національної та галузевих академій, Міністерства освіти і науки України, регіональних управлінь розвитку науки і техніки та інноваційних бюджетів. При цьому фінансування інноваційних програм із бюджетів розвитку слід здійснювати на кредитних засадах з нульовою ставкою, заставою на загальних підставах і відстроченням терміну внесення першого платежу на 3-5 років. Впровадження окремих, надзвичайно важливих для країни інноваційних програм може передбачати погашення отриманого кредиту за рахунок держави. Правом приймати таке рішення повинна бути наділена тільки НАН України;

- передбачити, що щорічний приріст державних витрат на впровадження інноваційних програм повинен випереджати приріст ВВП і доходів зведеного бюджету України. Питому вагу регіонів слід корегувати на відсоток виконання ними інноваційних програм за попередній рік. Для того, щоб політичні реалії, спровоковані черговими виборами, не порушили зазначену норму, потрібно її закріпити на законодавчому рівні, передбачивши випереджаючий, наприклад на 10 %, приріст видатків на впровадження інноваційних програм, порівняно з приростом ВВП та доходів зведеного бюджету України;

- з метою створення сприятливих умов для залучення приватних інвестицій в інноваційні програми розповсюдити пільги щодо сплати податків, ввізного мита та нарахування амортизації на всі підприємства, які займаються науковими, науково-дослідними розробками та впроваджують новітні технології і техніку незалежно від їх входження до технологічних парків, за умови затвердження, інноваційного проекту. При цьому терміном на п'ять років учасникам технологічних парків необхідно залишити податок на прибуток підприємств, отриманий від здійснення інноваційних проектів, а ПДВ від впровадження інноваційного проекту спрямовувати на фінансування нових наукових заходів;

- з метою поліпшення фінансового становища безпосереднього виконавця інноваційного проекту обмежити відрахування на спеціальні рахунки керівного органу технологічних парків 25 % залишених у розпорядженні підприємств нарахованих податків;

- на державному, галузевому та регіональному рівнях розробити, затвердити та забезпечити впровадження цільових програм, які передбачені Законами України «Про пріоритетні напрями розвитку науки

і техніки» та «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні». Зазначені програми повинні підлягати законодавчому (з боку Верховної Ради України та місцевих рад), виконавчому (з боку Кабінету Міністрів України і місцевих державних адміністрацій) і громадському контролю [2].

Визначаючи напрямки вдосконалення вітчизняного інноваційного розвитку, не можна забувати і про досвід промислово розвинутих країн. Велике значення для стимулювання винахідництва в розвинутих країнах має система державних заходів, спрямованих на надання пільгового податкового режиму для дослідницьких організацій і винахідників, різного роду позичок, дотацій, цільове фінансування досліджень, пільгова митна політика та ін.

Істотну роль серед них відіграє податкова політика. Підвищення питомої ваги пільг, що забезпечують сприятливий інноваційний клімат, є загальною тенденцією. У США, наприклад, нараховується більше сотні пільг, що активізують науково-технічний прогрес. Головна перевага податкової підтримки полягає в тому, що пільги надаються не авансом, а як заохочення за реальну інновацію. Головний принцип західної системи полягає в тому, то податкові пільги надаються підприємствам і інвесторам. Пільги плюс конкуренція забезпечують високий попит на дослідження й інновації.

Уряд Німеччини надає допомогу на проведення досліджень переважно дрібним і середнім фірмам у вигляді часткової оплати праці дослідницького персоналу – в середньому до 40 % відповідного фонду заробітної плати, а також шляхом прямого фінансування до 30-40 % кошторисних витрат на науково-дослідні розробки, здійснювані за державними замовленнями. Крім того, розповсюдженою є практика надання їм безоплатних позичок, що досягають 50 % витрат на впровадження нововведень.

У заходах державної підтримки нових починань у Великобританії велике місце займає конкурсне фінансування розробки найбільш перспективних новаторських ідей, яке здійснюється урядовими міністерствами техніки, торгівлі і промисловості. Кошти, одержувані за рахунок призових нагород, дозволяють покрити 50-75% витрат на розробку і збут нововведень.

Крім цих заходів державного фінансування, в деяких країнах компаніям надається допомога в патентній діяльності. В США, наприклад, за рахунок бюджетних коштів у такий спосіб оплачується до 50 % усіх витрат, пов'язаних з одержанням охоронних документів. Подібні дії є серйозним стимулом - на відповідних фінансових умовах у країні видається 25 % усіх патентів. Також серед заходів, що складають

державну систему стимулювання винахідництва, важливе місце належить установленню пільгового порядку сплати мита. В США діє 50 %-ве зниження мита для незалежних винахідників, некомерційних організацій і малих фірм. Слід зазначити, що ефективним методом стимулювання інноваційної діяльності є амортизаційна політика. Установлення прискореного порядку віднесення вартості основних фондів на виробничі витрати безпосередньо впливає на величину прибутку і, відповідно, податку. Однак в останні десятиліття в розвинених країнах усе ширше стали застосовуватися нормативні обмежники: норматив визначає граничні терміни експлуатації устаткування чи використання технологій. Причому такі обмежники можуть установлюватися не тільки для виробників, але в окремих випадках і для споживачів. Ці поза податкові методи також прийнято вважати частиною амортизаційної політики. Стосовно прямих бюджетних дотацій, то тут необхідно відмітити, що вони виділяються або підприємствам, що освоюють нову продукцію, або споживачам цієї продукції. Часто ці дотації погоджуються з постачаннями товарів для державних потреб. Зокрема, у США розмір дотації на проведення нових перспективних науково-дослідних розробках може досягати 15 % вартості державного замовлення. У Німеччині трансферт технологій стимулюється можливістю використання бюджетних коштів через університети при створенні разом із приватним капіталом інноваційних компаній [6].

В умовах недостатніх обсягів фінансування науки та завдань покращення матеріально-технічного забезпечення науково-технологічної сфери державі потрібно активно сприяти розвитку механізмів венчурного інвестування. На нашу думку, використання державними органами в Україні досвіду програми *Yozma* в Ізраїлі для створення венчурних фондів надало би поштовх для істотного збільшення інвестицій у науково-технологічну сферу. Ця програма була створена у 1992 під керівництвом Міністерства промисловості та торгівлі Ізраїлю на основі американського досвіду венчурного інвестування. У результаті її реалізації країна перетворилася у високотехнологічну державу та зайняла гідне місце в світовому технологічному бізнесі [3].

Визначивши проблеми та шляхи розвитку національної економіки у сфері інноваційного розвитку необхідно звернути увагу й на реальні спроби державного стимулювання інноваційної діяльності. Для цього слід проаналізувати останні зміни в законодавстві стосовно інновацій. Одним з основних нормативних актів, що буде регулювати інноваційну діяльність в Україні повинна стати «Стратегія інноваційного розвитку України на 2009 – 2018 роки та на період до 2039 року». Стратегія виступає в якості основи для подальшого розроблення відповідних нормативно-правових актів і програм загальнодержавного, регіонального та галузевого

інноваційного розвитку, залучення інвестицій в інноваційну сферу, забезпечення скоординованої діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування для розв'язання поточних завдань інноваційної діяльності на державному, регіональному, місцевому та галузевому рівнях. Таким чином, державне регулювання у науково-технічній сфері повинне здійснюватися шляхом:

1. Формування дієвої нормативно-правової бази, що сприяє створенню необхідних умов для розвитку інноваційної сфери.

2. Забезпечення охорони прав на об'єкти наукової й інтелектуальної власності.

3. Прямих бюджетних асигнувань (на рівні 3-4 % вартості ВВП) на розробку і реалізацію наукових бізнес-проектів і соціально-економічних програм сталого розвитку.

4. Надання пільгових кредитів, податкових і митних пільг суб'єктам наукової та інноваційної діяльності, а також підприємствам, що створюють об'єкти нової техніки, за умови, що прибуток від названої діяльності буде реінвестований в створення і розвиток інноваційної інфраструктури.

5. Страхування різноманітних ризиків, зв'язаних з науково-технологічною та інноваційною діяльністю.

6. Сприяння міжгалузевому, регіональному і міжнародному науково-технічному співробітництву й освоєнню нових процесів і технологій.

7. Формування збалансованої науково-технічної й інноваційної політики, виходячи з визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, а також оцінки можливостей різних галузей промисловості, регіонів і конкретних суб'єктів господарювання у сфері інвестиційно-інноваційного розвитку.

Удосконалення механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку реалізуються через комплекс конкретних заходів, а саме:

- визначення реальних норм бюджетного фінансування наукової і науково-технічної діяльності, як це передбачено у чинному Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність», де йдеться про обов'язок держави здійснювати фінансування у розмірі не менше 1,7 % ВВП країни;

- забезпечення стійкого державного фінансування провідних наукових інституцій країни: академій наук, університетів за науково-дослідними програмами, наукових бібліотек, а також інших наукових об'єктів;

- конкурентний розподіл коштів на наукові програми і проекти у межах програмно-цільового фінансування науки, забезпечення відкритості прийняття рішень, залучення наукової спільноти до контролю за використанням коштів;

- налагодження державно-приватного партнерства щодо фінансування сфери науки та інновацій для прискорення передачі у господарський обіг науково-технічних результатів, одержаних за рахунок бюджетних коштів;
- цільове виділення бюджетних коштів для забезпечення наукового супроводу найважливіших інноваційних проектів державного значення;
- створення сприятливих умов оподаткування для залучення у науку коштів промислових підприємств, банків, іноземних замовників і приватних осіб;
- розширення дії податкових і митних пільг щодо стимулювання і підтримки наукової та інноваційної діяльності не тільки на наукові інституції, але й на суб'єктів технологічної інфраструктури (технологічних парків тощо);
- створення фінансових та організаційних передумов участі науковців країни у міжнародних науково-технічних та інноваційних проектах та ін [1].

Розглянуті основні організаційно-економічні, фінансові напрямки вдосконалення інноваційної діяльності свідчать про необхідність розробки та реалізації стратегії інноваційного розвитку України на довгостроковий термін для створення результативної та ефективної національної інноваційної системи на різних ієрархічних рівнях управління. Вдосконалення інноваційної діяльності за Стратегією повністю відповідає першочерговим потребам розвитку інновацій в Україні. Подальший розвиток стратегії розвитку, пристосування її до умов, що постійно змінюються дасть змогу бути реалізованими позитивним прогнозам щодо науково-технологічного розвитку економіки України на інноваційних засадах.

1. Проект «Стратегії інноваційного розвитку України на 2009 – 2018 роки та на період до 2039 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua>
2. Борейко В. І. Інновації як осісна економічного зростання // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 9. – С. 42-48.
3. Денисюк В.А. Відкриті інновації: новітні реалії у комерціалізації результатів досліджень, розробок та технологій / Економіст. – 2008. – № 12. – С.3 4-37.
4. Держкомстат України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Коссе В.В., Гладкова О.В. Сучасний стан та проблеми інноваційної діяльності в українській економіці [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/kosse-vv-gladkova-ov-suchasniy-stan-ta-problemi-innovatsiynoyi-diyalnosti-v-ukrayinskiy-ekonomitsi/>
6. Перерва П.Г., Мехович С.А. Організація та управління інноваційною діяльністю. – Харків: НТУ «ХПТ», 2008. – 125 с.

Рецензент: д.е.н., професор В. І. Павлов (НУВГП)

УДК 631.6:001:168.5

Петрук В.А., к.т.н., доцент, Бондар С.С., ст. 4 курсу ФЕІП
(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СТРАТЕГІЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОДОГОСПОДАРСЬКО-МЕЛІОРАТИВНОГО КОМПЛЕКСУ

Узагальнено проблеми водогосподарсько-меліоративного комплексу. Наведено результати економічного обґрунтування ефективності науково-технічного забезпечення галузі та показано їх безпосередній вплив на результати діяльності конкретного підприємства.

Generalized the problems of water management melioration complex. Pointed at results of economic substantiation effectiveness as for scientific-engineering maintenance and performed it influence on the results of activity.

Водна меліорація земель є одним з важливих чинників інтенсифікації сільського господарства України та забезпечення сталого виробництва аграрної продукції, особливо в роки з несприятливими кліматичними умовами. Меліоровані землі, насамперед зрошувані – це фактично страховий фонд держави. Від ефективного їх використання та збереження значною мірою залежать продовольча безпека, економічна і соціальна ситуація в країні. Покращення умов вологозабезпечення сільськогосподарських культур на сучасному етапі вирішується, як правило, шляхом проведення водних меліорацій, зрошення – у зоні недостатнього зволоження, осушувально-зволожувальна меліорація – в зонах помірнього зволоження, осушення та водорегулювання – в зоні надмірного зволоження. Просте та розширене відтворення родючості ґрунтів, охорона навколишнього природного середовища при вирощуванні сільськогосподарських культур і як наслідок комплексна економіко-екологічна ефективність систем зрошуваного землеробства в цілому, забезпечуються існуючими технологіями в яких концентровано відбиваються результати послідовної інтенсифікації галузі, використання досягнень науково-технічного прогресу та передового досвіду. Високого ефекту від застосування новітніх технологій можна досягти лише за розробки та реалізації стратегії раціонального науково-технічного забезпечення згідно з вимогами технології, чіткої організації

Кузнєцова Т.В. Білецька О.В.	Основи організації і обліку оплати праці в бюджетних установах.....	89
Кузнєцова Т.В. Вівчар Н.П.	Обґрунтування функціональних складових економічної безпеки підприємства.....	95
Кузьмак О.М.	Управління ризиком ліквідності комерційних банків.....	103
Кушнір Н.Б. Шумило Н.М.	Проблеми становлення конкурентоспроможності українських підприємств.....	109
Кушнірук Ю.С. Ткачук Н.Ф.	Дослідження медико-екологічних взаємодій суспільства та природи в регіональній соціоекосистемі.....	117
Левицька С.О. Іващенко К.О.	Основи автоматизації інформаційного потоку в сучасних умовах реформування бухгалтерського обліку.....	124
Любченко Н.Л.	Забезпечення економічної стабільності промислових підприємств.....	130
Мішеніна Н.В. Рудь В.В.	Основні проблеми та напрями вдосконалення інноваційної діяльності в Україні.....	136
Петрук В.А. Бондар С.С.	Економічна ефективність стратегії науково-технічного забезпечення всьогосподарсько-меліоративного комплексу.....	145
Петрук І.Р. Дивульська Т.В.	Фінансова стратегія як передумова успішного функціонування та розвитку банку.....	154
Подлевський А.А. Матвійчук М.М.	Аутсорсинг як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств.....	162
Романів О.Я. Гук О.М.	Економічне обґрунтування ринкових можливостей підприємства (на прикладі ЗАТ "Рівнетурист").....	169

Савіна Н.Б. Єременко І.О.	Особливості політики управління персоналом ВНЗ.....	175
Сенів Б.Г.	Проблеми та перспективи інноваційної діяльності в Україні.....	184
Сиротинська А.П. Пятківський Ю.В.	Автоматизація обліку необоротних активів у бюджетній сфері.....	194
Скрипчук П.М.	Інструменти екологічної політики для запровадження екологічної сертифікації у сфері природокористування.....	201
Скрипчук П.М. Костюкевич Р.В.	Перспективи запровадження екологічної сертифікації лісів у Рівненській області.....	209
Солодкий В.О. Шпакович В.В.	Прогнозування обсягів реалізації продукції підприємств галузі торгівлі будівельними матеріалами.....	216
Стахів О.А. Пашко А.О.	Теоретичні підходи до покращення фінансового стану підприємства.....	222
Тимейчук Т.Б.	Аналіз можливостей програмного забезпечення автоматизації обліку в бюджетних установах.....	228
Шевчук Л.І.	Фактори та інструментарій економічного аналізу.....	235
Якимчук Т.І. Аврамук Ю.А.	Проблемні питання оплати праці на водогосподарських підприємствах.....	241
Яцкова О.М.	Потенціал як економічне поняття: сутність, класифікація та структура.....	247